По конфіскаті — другий наклад.

Ч. 11 (10.394). Львів, субота 17. січня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. — Конто почт. щад. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО" — Начальний редактор д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Приплив і відплив.

В сучасних умовинах незвичайного розгалуження, поширення й далекосяглого значіння друкованого слова, преса являється тим морським дном тим величезним басейном, тим ложищем через яке переналюються бурунн думок, побажань, тактичних відступів і залякувань, понад яким бурлить і шумить приплив і відплив політичних настроїв.

Особливо в питанні відношення до СРСР, і до Комінтерну та його філій, агенцій і його підривно-метушливої роботи в останніх двох тижнях обсервували ми такий приплив і відплив. Вся світова преса вдарила в один тон: твориться, будується протибольшевицький бльок, підготовлюється базу для великих інтервенційних плянів супроти СРСР. З Парижа приплинали відомости, що Чемберлен і Еріо ведуть живі й одноэгідні розмови про спільність англійсько-французької політики на азійському тереві, політики, яка повинна протиставитися акції большевиків, що організують Індії, Китай, Персію й Афганістан проти Европи. З Балкану надійшли вісти про візиту болгарського премієра Цанкова в Білгороді й Букарешті в метою завязати й угрунтувати балканський протибольшовицький союз. У Зєд. Державах розійшлися чутки про фінансування інтервенційної акції російської еміграції американськими міліонерами з Фордом на чолі. Уряд Зєдинених Держав виявив сильне затрівоження з приводу загроження большовиками американських інтересів у Китаю. Протибольшевицький здвиг проявився і в балтійських державах, а у всіх країнах розпочалося переслідування комуністичних організацій. Як уже було згадано, Польща й Румунія — по даним ковенської „Litauische Rundschau" — предложили Англії позитивні інтервенційні пропозиції за ціну закріплення за Польщею „кресів", а за Румунією Бесарабії. Як окремої „гратифікації" Польща вимагала балтійського побережа з Данцігом, а Румунія Одеси з округом. Такий був приплив протибольшовицьких настроїв і погроз.

Не підлягає найменшому сумніву, що істнують великі й непереможні розбіжности інтересів між Америкою, Британською Імперією і Европою з одного боку і Евразією (Союзом Рад. Республик) з другої. Не дається заперечити й те, що хитрий англьо-саський світ (Америка й Британська Імперія) у пригожій хвилині ужив би всіх засобів, щоби пхнути розбиту, знівечену й розторощену економічно та політично Европу до боротьби з Евразією, бажаючи таким чином її до решти знищити й підчинити своїй гегемонії.

Обовязком сумлінного публіциста є не лише незвичайно уважно слідкувати за цими здвигами, не лише відділювати зерно від полови — слова від фактів маклерського настрою; не лише критично оцінювати всі бльокові й інтервенційні замисли, — але головно оцінювати їх зі становища власних, **у к р а ї н с ь к и х** інтересів. Політик, публіцист і громадянин не повинен захоплюватися, не повинен піддаватися настроям одноденних сензацій, але холодно **р а х у в а т и й р о б и т и в и с н о в к и**.

Не минуло й двох тижнів, як розпочався повільний, але генеральний **в і д п л и в** ще недавно домінуючих політичних настроїв. Чемберлен відмовляється від творення протибольшевицького бльоку, в Зєдинених Державах нечайно й нагально приходить до сензаційного звороту. Уступає „антиевропеєць" Юз, а на його місце приходить пособник Доза американський амбасадор у Льондоні Келльог. Вплив у закордонній політиці Зєдинених Держав здобуває відомий сенатор Бораг, противник і ненависник версайського трактату, визнавець співпраці з Европою і порозуміння та визнання СРСР. Чехословаччина погрожує виступленням з Малої Антанти, якщо Югославія й Румунія приступлять до протибольшевицького бльоку. Місія Цанкова не дала ніяких позитивних вислідів, а акція білгородського уряду проти Хорватії й Радіча нагло заломилася. Тільки Польща — всупереч заявам мін. Скшинського, який теоретично відріжнює становище до СРСР, від становища до комуністичної партії — намагається створити протибольшевицький балтійський бльок з Естонією, Латвією та Фінляндією. Та вже сьогодні можна пророчити невдачу польської акції.

Світ находиться на повороті. Все більше поширюється і утверджується думка та переконання, що **н о в и х** гордійських вузлів не можна розрізати одним ударом. Тут слід приноровити довше лічення хорого організму Европи й Евразії, бо інтервенційна операція моглаб скінчитися смертю **к і л ь к о х** пацієнтів.

Ф. Ф.

Зміна політичного курсу Зєдинених Держав?

Уступлення держ. секр. Юза. — На овиді визнання Рад. Союзу.

Від часу, коли през. Вільсон надзводівання холодно розпращавсь із париським терном своєї пирровоі побіди, перед закордонною політикою Зєдинених Держав завжди рубом стояла дилема: активности чи пасивности у відношенню до европейських справ. Не раз і не двічі була мова про економічні інтереси Америки — про надмір капіталу внутрі краю й потребу корисної льокацти для нього, про спаралізований америк. експорт, про загальну знижку цін збіжжа й загрожену егзистенцію могутньої організації фермерів, про американські грошеві претенсії до великих европ. держав, словом: про всі ті моменти, які є тісно звязані з проблємою відношення Америки до Европи. Знаємо, що перед кожною новою великою міждержавною конференцією широко дебатується можливість участи заступництва Зєд. Держав чи її відсутности, бо від самого цього факту у величезній мірі залежить успіх чи невдача конферуючих дипльоматів та економістів. Для Европи ніколи не було найменшого сумніву, що пасивність американської політики є для нас, Европи, вбійчою; в Америці боролися і борються дві протилежні думки: встрявати вже тепер чи не встрявати в европ. хаос. А проте по обох боках Атлянтику нині панує одноэгідний погляд: що в нинішніх часах фанатична вірність принципам політики splendid isolation на довшу мету є неможливою і погубною для обох сторін.

Керма закордонної політики Зєд. Держав спочиває від часу уступлення Вільзона й приходу на президентський стілець Гардінга, в руках держ. секретаря Юза. Найбільш маркантними рисами його поглядів на европ. справи, це: різко негативне становище до большевиків, зберігання строгої невтральности у всіляких політичних конфліктах европ. держав, і намагання виділити економічні питання з атмосфери політики. Юз зробив собі славу, виступаючи вже два роки тому за передачею справи репарацій (воєнних відшкодувань) на вирішення фаховцям-економістам і за участю Зєдинених Держав у такому комітеті знавців. Минулого літа Юз був у Льондоні саме підчас першої фази тамошньої великої наради, й однаково в Льондоні як у Парижі й Берліні впливав особисто на злагодження антантсько-німецької репараційної ворожнечі.

З огляду на зазначене становище Юза, — абстрагуючи від значіння самої домінуючої посади яку він займає, — вістка про його уступлення викликала загальне порушення. В комунікаті бюра Райтера сказано коротко, що Юз виступає з уряду з днем 4. березня ц. р. а вертає до адвокатури. На його місце має прийти посол Зєд. Держав у Льондоні Келльог, віком ще старший від Юза (Юз має 63 роки), але в закордонній політиці так м. „новик", бо нинішня його посада, яку займає від року, є його першою визначною дипльоматичною посадою.

В пошукуванні за причинами димісії Юза вказують на конфлікт поміж Юзом і головою сенатської комісії для закорд. справ, сен. Борагом. Цей конфлікт торкається не тільки затяжного спору поміж Зєд. Державами і Кубою, але головно відношення до Рад. Союзу і справи загального розброєння. Бораг плянує скликання великої міжнародньої господарської конференції і конференції розброєння, де мали би бути присутніми також Німеччина й Союз РСР. У звязку з таким пляном виринуло питання про **в и з н а н н я** **А м е р и к о ю** **С о ю з у Р а д. Р е п у б л и к.** Юз є рішучим противником оцих плянів сен. Борага.

По всій імовірности після уступлення Юза загранічною політикою Зєд. Держав кермуватиме тріюмвірат, през. Куліндж, Келльог і сен. Бораг. Держ. секр. фінансів Меллон і торговлі — Гувер, які досіль були поруч із Юзом найблизшими дорадниками през. Куліджа, мабуть затримають свої портфелі, але втратять дотеперішній вплив на загальну політику держави.

До чого конкретного доведе зміна курсу цієї політики й які будуть дальші наслідки такої зміни — нині говорити це передвчасно, тим паче, що до цієї першорядної ваги справи прийдеться частенько повертати.

Ю.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Пр. 1/25. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 1 (10.384) з дня 1. I. 1925 року в артикулі під заголовком: 1) „Українські посли і сенатори до українського народу" цілий артикул від початку аж до слів Посли: А. Бжтун, II. Васильчук, 2) „Новинки" дотатка друга в цілій основі містить знамена зл. 1) і 2) злочину з § 65 а) зак. кар. узнав доконану в дни 31. XII. 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 п. кар. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописи, щоби це рішення помістив безплатно, в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 18. XII. 1852 Ц. в. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на грижу до 433 з. п. — Львів дня 2. січня 1925.

(Підпис нечиткий.)

Сільсько-господарські кредити в СРСР.

В середині грудня м. р. відбувся у Москві перший Всесоюзний Зїзд товариств сільсько-господарського кредиту. Цікаво, що на цьому такому важному для сільського господарства зїзді була заледві одна третина представників селянства. Справа сільсько-господарського кредиту в радянських республиках стоїть дуже кепсько. Для відновлення передвоєнної рільної культури і для боротьби зі всіми стихійними нещастями (як голод, саранча, суслики, мишва, посуха і т. д.) ці кредити зникаючо малі. На Україні — наприклад — дійшли ці кредити раптом до суми *чотирьох* карбованців на одно сільське господарство. Це ствердив голова українського уряду Чубар у свому звіті в Москві. Очевидячки, що при таких умовинах сільсько-господарського кредиту знищене революцією і горожанською війною рільне господарство не може ніяк стати на певні ноги.

Названий зїзд саме й радив над справою сільсько-господарського кредиту. З великою промовою виступив голова союзного уряду Риков. У своїй промові зачіпив він питання, яке не від нині старається розвязати радянська влада, а то питання „смички" села з містом. Ославлені „ножиці" радянської економіки не сходяться. На село не доходять ніякі фабричні вироби: ні матерії ні сільсько-господарське знаряддя. Рамена ножиць розведені сьогодні так же, як це було тому шість чи може й сім літ. Риков зазначив, що селянин доти не купить ні знаряддя ні матерії доки не випродукує відповідної надвишки хліба для продажі. Та селянин і не може тої надвишки випродукувати саме через недостачу кредиту.

Хтож винен тому, що нема кредиту? На думку Рикова цьому винні не тільки уряд, революція, громадянська війна, кулаки і т. д. але й само селянство. Воно винно тому, що не викликало дотепер ніякої поважної ініціятиви в організації кредиту і кредитової самодопомоги. „Потепер — каже Риков — держава вложила в сільсько-господарський кредит 125 міліонів карбов., а само селянство і місцеві установи вложили в нього тільки 35 міліонів карбов., з яких на виключно селянські вклади випадає заледви 5 міл. карб. Зате в 1915 р. приватні вклади у сільсько-господарський кредит виносили 800 міліонів карбованців". Через те радить Риков поширити між селянством переконання, що справа сільсько-господарського кредиту лежить у його таки руках і від його ініціятиви виключно залежить. Защіплення такого переконання тим більше вказане, що надії на закордонну позичку (яка й так не пішла би на господарські кредити) в даний мент ослабли.

Очевидячки, що таке поставлення справи не причиниться ні до реалізації „смички" ні до піднесення сільського господарства. Кредитів як не було, так не буде. Нарада не рішила нічого більше над те, щоби між селянством поширювати ідею самодопомоги та самоорганізації кредиту.

Тепер питання, як ця самоорганізація кредиту мала би відбуватися. Про це довідуємося дещо з дискусійних статтей, які появляються на сторінках української радянської преси. Один український радянський економіст Любаченко бачить ратунок у тому, щоби перш за все держава вложила великі суми у сільсько-господарський кредит. А він вже сам собою спричинить приплив селянських капіталів. З ним дуже завзято полемізує другий економіст М. Левенштам. Він твердить, що для побільшення засобів кредиту слід за всяку ціну змобілізувати т. зв. „гулящі" капітали. — Щож це таке ті „гулящі" капітали? — Це капітали куркулів, що вживаються на лихварські операції. Їх треба зужити на громадсько-корисні справи і на справи сільсько-господарського кредиту. Яким чином запрягти ці „гулящі", куркулівські капітали до воза сільсько-господарського кредиту — про це М. Левенштам нічого не пише. Та ми можемо догадуватися, що ті капітали буде радвлада насильно увязнювати і запрягати до кредитового воза. За тим промовляє ще й та обставина, що проект Народнього Комісаріяту земельних справ у цій справі цілковито покривається із проектом М. Левенштама.

Левенштам ставить ще одну пропозицію на випадок реалізації того проекту. Щоби в таких сільсько-господарських кредитових кооперативах (це мають бути кооперативи — ці кредитові установи, в які поплине „гулящий" капітал!) зберегти потрібний політичний напрямок, необхідно запровадити у них право „множественности" голосів. У цьому випадку змобілізовані „гулящі" капітали вийдуть всеціло на користь радвлади і на користь радянського господарського відродження.

До такої-то стадії розвитку дійшла тепер справа сільсько-господарського кредиту на Україні і взагалі в радянських республиках. Можливо, що радвлада надіється на успіхи того нового експерименту зі селянськими капіталами (якщо вони взагалі є?), одначе ми думаємо, що буде це тільки невдалий експеримент, який нічим не зможе причинитися ні до збільшення кредиту ні до піднесення рільничого господарства. В теорію „гулящих" капіталів українського селянства ми не віримо. Навпаки знаємо, що податкове перевантаження саме заможнійшого селянства весь „гулящий" капітал мусіло від нього витягти.

В. М.

Дрібні вістки.

Царгородський патріярх Константин, якого мала турецька влада видалити поза межі Туреччини, находиться і на далі в Царгороді. Поговори про видалення неправдиві. Саме тепер робляться великі приготування до святочної інтронізації патріярха.

Литва не зможе приступити до балтійського союзу, що мав би формально повстати на конференції в Гельсінгфорсі через справу Вильна. Вона буде шукати иншого союзника, яким буде по всякій імовірности Німеччина.

Конференція міністрів фінансів у Парижі закінчилася підписанням фінансових договорів між всіма її учасниками. Договори торкаються реалізації плану Доза та сплати довгів і відсотків.

Келлоґ, наслідник Юза на становищі секретаря закордонних справ, буде прямувати до найтіснійшого контакту з англьо-саськими державами. Під його проводом приступлять Зєдинені Держави до репараційної комісії на тих самих правах, що инші держави. Він має визнати теж пакт про Лігу Націй.

З Льондону доносить „Івнінґ Стандард", що від якогось часу дається там завважити поліпшення відносин між американським урядом і представництвом С. Р. С. Р. в Льондоні.

Комуністичний бльок рівнорядно з протикомуністичним повстав у прибалтійських державах за ініціятивою естонської секції III. Інтернаціоналу. Метою бльоку поширення комунізму в прибалтійських державах.

Раковський у повороті із Москви до Льондону спинився в Берліні та заявив Крестінському, що уряд С. Р. С. Р. дасть на далекойдучі уступки англійських кол у справі заключення господарської умови.

Литовська диверсійна акція — як доносять варшавські газети — має початися на польських „кресах" цими днями. Вона має вестися нібито на спілку з большевицькою диверсійною акцією. На польській границі находиться вже готова до акції 9-та група литовських шавлісів у силі 690 людей з 15 скорострілами.

Сенатор Борaг, голова сенатської комісії для закордонних справ вибирається з весною в поїздку по Німеччині та Союзі Радянських республик.

Відгуки дня.

Правна оборона.

Редакція „Свободи" завела в себе відділ правної поради. Це, що правда, не така важна подія, щоб аж про неї розписуватися в „Відгуках дня", але вона часто дає тему до малого фейлетону.

В останніх днях дістала вона лист від жертви родинного пекла і тиранії тещ.

Читаючи лист, сльози мимохідь накочуються на повіки і жаль стискає горло. За малу, малесеньку дрібничку, за делікатне усмирення войовничої тещі дістав бідний зять аж рік криміналу.

Прошу подумати: рік криміналу! Так мов би був підозрілий за нельояльність до держави.

А тимчасом справа малася так: (відпис) „...Дня 22. жовтня м. р. серед фамілійних роздорів у сварці, ударив я свою довгохоруючу тещу не в намірі забиття, тільки в намірі усмирення, по голові, що спричинило рану, а опісля по 4-х днях смерть тещі. За те засудив мене суд в Стрию на рік тюрми...

Т. Онаг".

Я не правник, але маю вражіння, що одному з найліпших зятів (котрий з них злий?!...) сталася величезна кривда через одну з найгірших тещ (котра з них добра?!).

Не розумію, чому судді не взяли під увагу таких облекшуючих обставин:

1. Фамілійні роздори все викликує теща.

2. Вбита теща була як каже зять „довгохоруюча".

3. Зять ударив її „тільки в цілі усмирення".

4. Теща померла не від биття а від

Д-р ПАВЛО ЛИСЯК.

До питання про український Пємонт.

Донедавна могло здаватися, що питання про наше відношення до змісту та форми теперішнього життя на радянській Україні, до питання про ролю Галичини як українського Пємонту це справи, які в політичній свідомости тутешнього загалу по суті вирішені і глибших вияснень не потребують. Тимчасом показується, що так не є, а навпаки: деякі кола нашого громадянства починають щойно поважно розбиратися в цих питаннях. Одним із таких проявів є стаття історика Ів. Кревецького в різдвянім числі „Діла" п. н. „Український Пємонт". Тому, що згадана стаття ці питання ставляє рубом — слід приглянутися до її премісс та висновків.

Автор зачинає від критики поширеної в нас думки, що, мовляв, нація і мова це одно. І доказує, що поняття нації далеко ширше від поняття мови, даючи приклади існування націй без мов (Жиди, Ірляндці) та доходить вкінці до власного сформулування поняття нації як громади людей обєднаних спільним минулим, свідомих свого минулого і таких, що свою сучасність навязують до минулого. Як і личить історикові, автор у цій дефініції нації кладе найбільший натиск на прикметник „минулий" і до нього потім навязує свої дальші міркування про характер української державности на Придніпрянщині (Стара Київська Держава, Козаччина), про державність на землях Галичини то що.

Невідомо, хто, коли і де казав таку нісенітницю, що мова і нація — це одно. Критикуючи таку думку, автор очевидячки вломлюється у відкриті двері, бо нема найменшого сумніву, що поняття нації далеко ширше від поняття мови — і на поняття нації, крім мови, складаються ще такі чинники, як національна територія, раса, психо-фізичний тип, історичне минуле, культура, релігія, спільність економічних інтересів і т. д. Та ледви чи який із тих чинників можна зробити синонімом нації, як певне і те, що — ніодного із них не можна виключити з цього поняття. Взагалі: соціяльне явище нації як своєрідного суспільного коллективу таке глибоке, таке по своїй суті ще досі мало проясненe і таке таємне, що не один учений ще не одну грубу книжку напише, щоби його зясувати.

Алеж напевно приходиться сказати, що мова — всеж таки перша, головна та найбільш яскрава прикмета нації. Взагалі — це, так мовити, її прикмета кат'ексохен. Факт, що певна група людей від першого белькотіння дитини до останнього передсмертного стогону старця — думає і зноситься зі своїм окруженням при помочі певної мови, яка по своїй природі, згуках, складні та дусі є инша, ніж усяка инша мова, — робить з тієї мови основний чинник національної окремішности. А власне точка тяжести національного почування лежить у тому, що дана ґрупа людей через те, що балакає одною мовою, живе на одній области, має спільну історичну минувшину, одну культуру і т. и. — стихійно чує, що вона инакша, ніж якабудь инша група. Це легко обсервувати в буденному житті. А процес денаціоналізації на ділі зачинається тоді, коли одиниця чи людська ґрупа перестає балакати своєю дотеперішньою рідною мовою і переймає иншу мову (нпр. американізація, англізація европейських еміґрантів у Новім світі). Зрештою — не треба забувати, що сучасна нація є явищем новітнім. Воно скристалізувалося в теперішньому виді щойно під впливом новітньої техніки (лучба), господарських та суспільних відносин. І на наших очах проходить внутрішній та зовнішній процес ріжних націй з їх низького на щораз вищий ступінь розвитку. До певної міри — в цім процесі взагалі можна добачувати критерій для цінности нашої европейської культури. І слід тямити, що першим маркантним етапом, до якого прямує всяка національна думка, є бажання здобути для власної нації власну самостійну державу. Бо тільки в рамцях власної національної держави має нація спромогу справді широкого та свобідного розвитку, заспокоєння матеріяльних та культурних потреб усіх своїх верств.

Відібравши мові в кристалізації новітньої нації головне значіння і поклавши всю вагу тільки на історичну свідомість, автор, потім раптово вдаряє по т. зв. українізації на Рад. Україні. Та тим самим показує, в якій цілі він сконструував собі свою думку.

Очевидно: його думка є крайне помилкова, бо ніхто не утотожнює українізаційного процесу на Рад. Україні зі завершенням наших „національних дум і мрій". Алеж і не можна живого явища нації, яка росте та назріває в муках та крові переносити в сферу самої... археольогії...

Власне підібрані автором приклади Жидів і Ірляндців показують, що без своєї національної мови — ці нації тільки, так мовити, національні ембріони. І тому слушно підчеркнув на днях голова світової сіоністичної організації проф. Вайцман, що відродження єврейської мови, яку всі вважали на віки мертвою, а яка проте стала розговірною мовою, мовою шкільного навчання та літератури Жидів у Палестині — є одним із найбільш величанських явищ сучасного світу. Подібно, як і в Ірляндців — емансипаційний національний рух все проводився під гаслом відродження призабутої старої кельтійської мови.

Як бачимо, ці нації на самім початку свого відродження відчувають стихійну потребу здобути собі свою власну мову. А чи не зачинається

фами на голові, яка могла дуже добре повстати від товчення головою в мур.

Всі ці аргументи промовляють аж надто добре за тим, щоби невинну жертву „родинних роздорів“ звільнити від вини і кари. Судді, які видавали засуд, певно всі жонаті і мають також свої тещі. Тому дивно мені, що не подумали про себе, коли думали про себ ув'язненого. Прецінь кожному зятеві, дорогий є дожчаший спокій, хоч не кожний відважуються на подібний спосіб усмирення тещі.

Жертва родинних роздорів піде на вік до криміналу. Ніщо не обмолить його перед тим... хиба яка амнестія, бо і... президенти мають тещі!

Але як воно не буде, я свято вірю, що імя жертви остане по вік у серцях зятів по цей і по той бік рижської лінії.

А щоби не бути голословним пропоную заложити Союз українських зятів імени Т. Оназа.

Товариство повинно називатися в скороченню „ТОНАЗ“, що, завдяки призначінню, буде мати подвійне значіння.

Т. Оназ — називається перший борець за тишину домашного огнища, а рівночасно букви означають:

„*Товариство Оборони Невинно Атакованих Зятів*“.

Галактіон Чінка.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Напади на польські гр. постерунки.

14. І. підчас інспекції граничного відтинка, большевицький граничний відділ стріляв до польського відділу. Ранений польський підоф. Павлюк. Рос. Тел. А. звідомляє, що польський відділ перейшов радянську границю. Кулеметами і крісами заатакували радянські стажниці. Був убитий оден польський жовнір. На місце події виїхала спец. рад. комісія.

Зміни в сх. воєвідствах.

Мін. вн. справ приготовляє зміни, які в найближчих днях послідують у східних воєвідствах. Вони торкаються введення цивільних воєводів на місце військових. Є проект, щоби делегат уряду у Вильні Рачкевич обняв новгородське воєвідство і виленський адм. округ, але лише на якийсь час. — Новоіменований львівський воєвода Ґаранік виїхав із Лодзі.

Місія канцлера Лютера.

Урядово звідомляють, що през. Німеччини іменував 15. І. д-ра Лютера канцлером і поручив йому місію утворення кабінету. Як кандидатів вичисляють: канц. д-р Лютер, загр. справ Штреземан, внутр. спр. Шіле, фінанси Земіш (нар.), праця Бравнс (центр), справедливість і окуповані землі през. кр. суду Шолен (цент), нар. оборона Ґеслер, котрий виступив з дем. партії, пошта Штінґель (бав. нар. партія), а провізація Каніц.

Пенлеве про загр. політику Франції.

Обіймаючи провід палати деп. Пенлеве підкреслив м. и., що треба вдержати пристрасти, які оживляють дебати, головно коли ходить про великі інтереси народа, про політичний кредит і безпеку Франції, бо правильний перебіг нарад є також формою патріотизму. Опісля П. обговорював загр. політику. Натякнув на чутки про мнимі заворушення у Франції. То забавка загр. емісарів. Франція бажає спокою й хоче йти шляхом справедливости і сусп. поступу. Що торкається сусідів Франції і Росії, уряд хотів би, щоби вона вернула до діла й ролі в економічному життю Заходу. Але слід зазначити, що Франція не стерпить у себе ніякої пропаганди, ані встрявання в її внутрішнє життя.

Америка й СРСР.

„Пті Пар.“ звідомляє з Вашінгтона, що през. Кулідж задумує утворити комісію, котра мала би на ціли розглянення справи евент. відновлення рад.-американських взаємин під услівями: СРСР, визнав би довги ур. Керенського і претенсії американських горожан, виплаєнених у СРСР, до загальної суми 800 міл. дол., СРСР, зрікся би рішучо вести всяку ком. пропаганду в Зєд. Державах.

Митр. Діонізій проф. університету.

„Кур. Польскі“: Правосл. митр. Діонізій обняв обовязки звичайного проф. теол. правосл. виділу на варшавськім університеті. Спеціяльна комісія з унів. професорів занялась організацією цього виділу.

Раковський про взаємини з Англією.

Раковський прибув до Москви і заявив представникам преси, що вважає взаємини СРСР з Англією в теперішню хвилю корисними.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (10) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за три місця вступної статті п. з. „Національна Україна“, пять уступів третьої з черги статті разом зі заголовком та два місця новинки п. з. „Найшовся кандидат на... хата“.

— **Права мов у польських телеграфічних урядах.** Варшавська почтова дирекція повідомила на днях усі почтові уряди, що в тексті телеграм дозволяють уживати усіх мов світа з латинською, еврейською і японською включно, при вжиттю латинської азбуки. Телефонічні розмови не підлягають ніяким обмеженням щодо мови.

— **Доразовий суд у Львові.** На вівторок 20. ц. м. назначено у Львові доразовий суд над чотирма членами бандитської ватаги з Сокальщини. Обвинувачує прокуратор Ґіртлер.

— **Ще справа пор. Ганки.** Убійник купця Ліпскера зі Золочева стане 5. лютого ц. р. ще раз перед судом, тим разом варшавським. Як відомо, Ганка ставав уже двічі перед судом у Львові, який його звільнив.

— **Видалювання з Закарп. України?** На Словаччині і Закарпатській Україні одержало багато осіб горожанство Чехословаччини зараз по розпаді Австрії, при чому уряди не вимагали всіх потрібних документів. Тепер влада має намір перевести ревізію горожанства в тих двох краях, а тоді надіються видалити около 150 000 осіб які не мають чеського горожанства а для уряду є невигідні.

— **Безробіття.** Протягом останніх пяти днів зареєстровано у Варшаві 5.956 безробітних, з яких 425 дістало працю.

— **Змарнований талант.** В Окші, товмацького повіту, арештовано на днях селянина Миколу Бойчука, під закидом фальшування 20 і 50 грошових монет. Хитрий Малорос умудрився відливати монети з сплаву олова і алюмінія в формах вогкого попелу; вигладивши їх по відлиттю, пускав Бойчук свої вироби на ярмарках.

— **За реформу подружого закону.** В юридичній комісії австрійського парляменту прийшло з приводу усунення з денного порядку реформи подружого закону, до гучної демонстрації соціялістів. Озброєні в автомобілеві й оркестральні труби, старалися вони наслідувати славну обструкцію українських послів у галицькому соймі.

— **Велика залізнича катастрофа.** Онодішнього ранку наїхав поспішний поїзд на особовий, що стояв на двірці в Ессен. Наслідком зудареня згинуло 27 осіб, а понад 30 відніс до ран.

— **Звичайний і „гідний довіря“ свідок.** Головний свідок у минулорічному процесі Літріха і Солонинки — Мавіян Ціхоцкі, що, як відомо, спровокував обох до підложення бомби під львівську поохоронцю, щоб потім поставити їх під „стінку“, тепер виявився звичайним бандитом і злодієм. „Патріотично“ настроєний провокатор Ціхоцкі доконав ще 10. мая м. р. вломy до помешкання поручника Роковського, з якого шаф і скринь забрав срібла та біжутерії на суму 50.000 зол. Обвинувачували його у цій крадіжі Літріха і Солонинку на розправі, але поліція була занята зворушеним „патріотизмом цього бандита“, щоби звернути увагу на такі „дрібниці“. А може, як би була звернула увагу на візвання розстріляних, то може їх би й не розстріляли?

— **Загадочні авта.** В селі Вороблевичах слонімського повіту появилися на днях якісь авта, з яких люде в одностроях польських старшин розкидали комуністичні відозви. За автами зарядження як звичайно, погоню.

— **Цінник для варшавських лікарів.** Варшавсько-білостоцька палата лікарська вирішила на днях питання лікарських гонорарів, які виглядають приблизно так: за пораду лікаря в його кабінеті — 8 зол.; за таку ж пораду в домі недужого — 15 зол. Поради від 10. год. веч. до 8. год. рано — подвійно. Участь у лікарській нараді (консіліум) теж подвійно. Свідоцтво разом з лікарською порадою, на домагання приватних осіб — 10 зол. За лікарську опіку при пологах, без дижуру — 60 зол., за таку ж опіку при менших операційних заходах — 100 зол., при середньоважкій операції — 150 зол., при важкій — 200 зол. На ціну асисту при операціях дочисляються одну третину вище поданих сум. Поки львівська лікарська палата здобудеться на устаткування свого цінника, варшавський цінник міг би бути модератором у богатьох випадках, де питання гонорару здається труднійшим до вирішення.

— **Англійський король перед судом.** Американські суди видали на днях характеристичний присуд, яким допущено скаргу якогось Німця Пільгера проти... англійського короля. Пільгер, акціонер американського сталевого тресту пізвав у суд англійського короля за зворот вартости 600.000 акцій того тресту, сконфіскованих Англійцями підчас війни.

— **Арешт губернатора за хабарництво.** На днях арештовано в американському стейті Канзас губернатора Де'віса, годину перед закінченням його діяльности. Губернаторові закинули, що приймав хабарі за помилування злочинця.

— **Шилінгова валюта в Австрії.** З днем 1. марта ц. р. буде введена шилінгова валюта в адміністрації почт, телеграфів і телефонів Австрії.

— **Землетрус у Каїрі.** Радіограми з Каїра повідомляють, що вночі 14. ц. м. відчуто там сильний землетрус, в наслідок якого втратило життя багато людей.

— **Концерти Любки Колесса!** Канцелярія тов-а Лисенка (Шашкевича 5) — просить усіх тих, що замовили білети на концерти нашої артистки, викупити замовлення перед 21. І. 1925 (середа), інакше вони тратять вагу. 1175 1—1

початок новітньої німецької нації від перекладу св. Письма Лютром на німецьку народню мову? — російської від Ломоносова, польської від Рея, чеської від Юнгмана, Шафарика та Палацького, і т. д.? Тому мабуть не поганими були національні діячі і політики — от, скажім, Чехів, коли в передвоєнній Австрії посунули боротьбу за права своєї мови в урядах, публичному життю аж до найдальших меж! Не інакше робили Поляки і взагалі всі поневолені народи.

І тепер, коли на Вел. Україні зачався один з найбільш могутніх суспільно-політичних процесів на Сході Европи, процес українізації тамошнього життя, а в еманципаційнім розвитку наших національно-державних змагань факт рішаючого значіння, невже ми не маємо права цього факту вважати ні додатним чинником у нашому нац. житті, ні його у відповідний спосіб освітлювати, ні, вкінці, ним радуватися? Чому? Бо зміст, — кажуть нам — в який убрана нині, отся українізація на Рад. Україні противиться нашому суспільно-політичному світоглядові.

Алеж, перш усього, треба сказати, що теперішній українізаційний курс на Рад. Україні є власне випливом і наслідком визвольних змагань нашого народу на Вел. Україні. Теперішні московські можновладці довго, завзято та крівово боролися з ними. І коли нарешті були приневолені здатися, коли мусіли піти на уступки тій ненависній їм національній стихії, невже ми тепер факту українізації не маємо права вставляти в позицію активів нашого національного білянсу?

Впливу пануючої влади на народні маси (і тут і по той бік кордону) не можна, правда, недоцінювати, але не треба його і перецінювати. Який цей вплив — видко найкраще по нарікканнях, що лунають зі стовпців більшовицької преси після останніх виборів до місцевих радянських установ. Широкі народні маси є по своїй природі незвичайно консервативні і зовнішні впливи не так легко і не так скоро проходять під їх шкуру. Але цілком певно можна сказати, що зовнішню українізацію, коли вона раз закоріниться та пошириться на просторах Вел. України — не зможе перечеркнути ніяка майбутня переміна форми правління на Придніпрянщині. І саме на цьому факті мусить будувати всеукраїнський націоналізм.

Чудацька також вийшла справа з питанням про т. зв. Український Піємонт. Автор доказує, що на Придніпрянщині наша нація тільки раз осягнула вершок свого розвитку — у київській державі, за те доба козаччини — це період зривів та шамотання, і тому Галичина, яка витворила галицько-володимирську державу і де традиції цеї державности живіщі, ніж київської державности на Вел. Україні — мусить і надалі остати нашим українським Піємонтом.

Нема сумніву, що питання поставлене в такій площині має здебільшого чисто академічний характер і не вважаючи на контроверзію, яка віддавна йде в українській історіографії з цього приводу, починаючи Антоновичем, київською школою та Драгомановим — через Грушевського до нинішнього дня з одного боку — і Кулішем, молодими галицькими історикам та Липинським з другого боку — це питання ледви чи ще скоро буде розвязане. Та всеж таки цікаво, що наші історики не добачують у своїх міркуваннях одної, здавалось би, очевидної правди.

Всячина.

Затьми сонця і місяця в 1925 р.

Одержуємо таку замітку:

При переглядуванню кількох вигорівших календарів спостеріг я, що і цього року, подібно як і попереднього, затьми сонця та місяця подані хибно і то не у всіх календарях однаково. Тому подаю ось тут спис затьм сонця і місяця:

В р. 1925 будуть дві затьми сонця і дві затьми місяця. І. Повна затьма сонця 24. січня 1925 р. Буде її видно у вузкім поясі, що тягнеться від великих озер Північної Америки через Атлантик аж до Шотландських островів. Поза тим буде вона видна як частинна затьма у більшій части Північної Америки, на північних побережах Полудневої Америки й Африки, а також у західній половині Европи. Початок частинної затьми буде видний у західній части Польщі перед заходом сонця. II. Частинна затьма місяця 8—9 лютого 1925 р. Буде її видно у західній части Тихого Океану, у західній Австралії, в Азії, Европі, Африці, в Полудневій Америці і східній части Північної Америки. III. Обручкова затьма сонця 20—21. липня 1925 р. Буде її видно в полудневій части Тихого Океану. IV. Частинна затьма місяця 4. серпня 1925 р. Буде її видно в Австралії, Східній Азії і Захід. Америці. — У нас буде видна тільки частинна затьма місяця 8—9. лютого 1925 р.

Докладнійші дані про ту затьму такі:

Час середньо-европейський:

Місяць входить у півтінь 8. II. 1925 р. 19 год. 48 мін. — Місяць входить у тінь 8. II. 1925 р. 21 год. 0 мін. — Середина затьми 8. II. 22 год. 42 мін. — Місяць виходить з тіни 9. II. 1925 р. 0 год. 15 мін. — Місяць виходить з півтіни 9. II. 1925 р. 1 год. 35 мін.

Величина затьми 0·74 себто около 3/4 проміру місяця. — *Д-р В. Стасюк.*

Скільки є авт на світі?

Урядова статистика Злучених Держав подає загальне число авт уживаних в цілому світі дня 1. січня 1925 р. на 18 міліонів штук. З того в самих Злучених Державах є 15,281.295 штук, що творить 84.5 процент усіх авт світа.

Кіно в суді.

Один робітник американської фабрики автомобілів Форда позвав до суду своїх хлібодавців, жадаючи відшкодування за нещасливий випадок, якому підлягнув підчас праці, і який спричинив частинний параліж тіла. Жертва випадку, мовляв, потеряла всі сили при виконуванню своїх обовязків, що не може ходити — власними силами; жінка мусить піддержати його, через те дитина занедбана, — словом: без постійної значної грошевої ренти не обійдеться... На розправі заступник фірми Форда запропонував предемонструвати одну кіно-фільму: трибунал згодився. І ось перед зачудованими очима всієї авдиторії пересуваються образи з буденного життя позовника. Нещасний-спаралїжований інвалід жваво рухається, скаче, бавиться з дитиною, переставляє кімнатні меблі, — кудись ділася його важка недуга і звідкілясь взялася подивугідна сила й бадьорість. Тайна знимки проста: Форд казав крізь вікно сусідного дому непостережено зняти на кінематографічну ленту моменти з життя „інваліда". Позовник не тільки програв на цілій лінії але його покарали за обман і фальшиві зізнання. — Розписуючись про цей сензаційний процес, америк. газети богато місця посвячують ролі кіна в суді. І так вже після катастрофи памятного землетрусу в Мессині на підставі фільмової знимки попало під ключ багато шумовиння, яке користаючи з замішання грабило майно. Америк. юристи твердять, що у найбільш сензаційних випадках навіть приблизне відтворення предмету судової розправи на кіно-полотні помагає до відкриття правди: досі не було випадку, щоби справник лиха або свідок події, який несподівано побачив правдиве чи фальшиве фільмове відтворення даної події зумів зберегти байдужість і не зрадився. Швидко замість платити білети вступу на видумані кримінальні драми до кіна, ходитимемо на багато цікавійші кінові продукції до суду...

Дописи.

Станиславів. (*Поліцай у гостині або коляда на „Рідну Школу"*). З канцелярії „Рідної Школи" пишуть нам: З численних сіл (м. и. з Крилоса, Викторова, Опришовець і т. д.) повіту Станиславів повідомляють нас, що поліція в часі свят уряджувала формальну нагінку на колядників на „Рідну Школу". Придержували колядників, списували протоколи і відбирали листи та гроші пускали колядників на волю. Першого дня свят зайшов такий гуляток на Гірці у „Великому" Станиславові: Наївний Українець п. Віт. цькой запросив собі на свята між иншими поліцая Сендерика. Пан Сендерик поводився добре, забавлявся весело в гостині у „сусіда", аж тут лихо надnесло мандоліністі-колядників на „Рідну Школу".

Відіграли колядники: „Нова радість стала", тай попросили господаря от п. В. на коляду. Однак поліцай Сендерик, гість українського дому, зачинає шрейбовати і. Стердив, що листа виставлена Старшиною Кружка УПТ. з підписами і печаткою не має ще потвердження війту, тому грегнигвав з дальшої гостини і повів колядників на комісаріят, де списавши протокол пустили колядників до дому. Не входимо в оцінку поведінки такого п. Сендерика, бо його урядування достаточно ясне; але сміємо запитати п. воєводу д-ра Юристовського: Яким правом відбирали „органи" безпеченства у колядників на „Рідну Школу" листи та гроші? Коляда є нашим звичаєвим правом і на культурно-гуманітарні цілі колядував український народ від десяток літ. Невжеж маємо думати, що нагінку на колядників „Рідної Школи" зарядило Воєвідство? Адже ще рік тому само Воєвідство вважало коляду старим ненарушимим звичаєм!

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

З листів до Редакції.

Вп. Поважаний Пане Редакторе! Дозвольте мені за посередництвом Вашого часопису висловити мою щиру сердечну подяку всім інституціям та особам, які вшанували мене своїм привітанням у день 16-го грудня 1924 р., коли Українським Історично-Фільольогічним Товариством у Празі було влаштоване засідання, присвячене 25-літньому ювилею моєї літературної праці.

З правдивою до Вас повагою
Д. Дорошенко.

Dobrichovice
10/I. 1925.

✝ Посмертні згадки.

Софія з Чайківських Кончило, жінка пароха з Лукового, померла по важкій і короткій недузі дня 3. січня 1925 р. у 45 році життя. В. Її память!

Михайло Карпяк, майстер-кушнір, упокоївся 6. січня 1925 р. в Городку ягайлонськім у 80 році життя.

Покійний залишив по собі 4 старших дітей, двох синів і дві доньки. Його найстарший син, Петро, є відомим єдиним українським кушніром у Львові, молодший є судовим урядником. Покійний до пізної старости живо цікавився національним рухом і має чималі заслуги на полі організації перемиського повіту. Будучи при тому надзвичайно гарним і совісним робітником у своїй професії, покійний користувався за життя загальною пошаною а його смерть зустріли широкі кола громадян зі щирим жалем. Вічна Йому память!

ОПОВІСТКИ.

В понеділок, дня 19 н. м. По причині Праздника Богоявлення відправиться в храмі Преображення (св. Спаса) Архієрейська Служба Божа о 8·30 год. рано. Після С. Божої відбудеться торжественний похід на Ринок до криниці (проти ОО. Домініканів), для Йорданського освячення води. На це церковно-народне святкування всіх вірних города Львова отсим запрошується. 1-1

Виділ Кружка УПТ. в Бовщеві відкриває з днем 1. цвітня н. р. другий з ряду чотиромісячний курс ткацтва. В програму навчання (теоретично і практично) входять: полотна, матерії, рушники, обруси і килими. Бажаючі бути прийнятими, мусять внести до 15. марта н. р. на руки Виділу Кружка подання з долученням метрики і шкільного свідоцтва. Платня за науку виносить 10 зол. Про харч і мешкання ученики дбають самі. Виділ.
1701 1—1

Загальні Збори

Українського Союза бурильників і властників нафтових теренів „ПІДОЙМА" в Дрогобичі

відбудуться дня 24. січня 1925 р. о год. 11, а на случай, коли б не зібралося відповідне число членів, найдальше о год. 12. в кімнатах „Народного Дому" в Дрогобичі з слідуючим денним порядком:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Звіт Дирекції з діловодства за 1924 р.
3) Звіт Контрольної Комісії і затвердження касового справоздання.
4) Вибір 4 членів Надзірної Ради в місце вильосованих.
5) Устійнення вальоризації вписового в квоті 100,000 Мп. в слід арт. 7 з. статута.
6) Рішення про участь Товариства в підприємствах нафтових.
7) Внески і інтерпеляції.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

Голова: *Петро Ількі*в. Секретар: *о. Теодор Попель.*
1187 2—2

Українська Академічна Громада в Берні

Ukrajinska Akademiczna Hromada v Brne

Касовий звіт будови памятника в Берні.

від 6 VIII. 1923 — 6. XII. 1924.

Приходи:

1. У. А. Г. в Берні		3.569·30
2. Стрільні:		
а) Укр. роб. від. поза Берном	1,830·34	
б) Укр. роб. від. в Берні	1,825·—	
в) „Будучність", стр. кооп. в Берні	752·—	
г) Просвіта, при роб. від. в Берні	470·—	
д) „Надія", стр. кооп. в Берні	20·—	4.597·34
3. а) Краєве військове начальство	1.000·—	
б) „Славен"	200·—	
в) Милосерді братя	50·—	
г) Пчілиньча єдність	20·—	1.270·—
4. Особи: а) Берно	541·—	
б) Провінція	136·—	677·—
		10.413·64

Розходи:

1. Памятник		8·500·—
2. Підготовчі роботи	597·10	
3. Ексгумація	406·50	1.074·—
4. Викінчення:		
а) засадження дерев	250·—	
б) Прикраси пам.	64·60	
в) Надзір праці	31·—	
г) Монтаж	30·—	385·60
5. Опіка:		
а) заряд цвинтаря	71·40	
б) Відкриття пам. 1. XI. 1923.	26·52	
в) Полівання цвітів на гробі	20·—	117·92
6) Адміністрація:		
а) Світлини	48·—	
б) Видатки	34·60	82·60
Сальдо		223·52
		10.413·64

Берно, дня 28. грудня 1924.

ЗА КОМІТЕТ:

Сотн. *Лев Кривенко вр.* голова. *Антін Бойар вр.* скарбник.

ЗА ПРОВІРОЧНУ КОМІСІЮ:

Дмитро Марців, голова. 1—1 Асист. техн. *Іван Грицик вр.* секретар.

За редакцію відповідає О. Костин.

З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.